

Marian Gucwa

Adoracja Dzieciątka przez Polonię

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 26, 407-408

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIAN GUCWA

ADORACJA DZIECIĄTKA PRZEZ POLONIĘ

Il. 1. *Adoracja Dzieciątka przez Polonię*, 1941.

Stefan Mrożewski (1894-1975)

Adoracja Dzieciątka przez Polonię, 17 grudnia 1941

Sygn: MS (monogram wiązany)

Klocek drzeworytniczy opracowany dwustronnie

Wymiary 13,8 x 9,5 x 2,3 cm

MNKi /GR/3448

Prezentowany klocek drzeworytniczy pochodzi z daru przekazanego Muzeum Narodowemu w Kielcach przez mieszkającego w Kanadzie Andrzeja H. Mrożewskiego,

syna jednego z najwybitniejszych polskich grafików określanego mianem *Czarodzieja ryłca*. Stefan Mrożewski zdobył sobie uznanie w okresie międzywojennym jako wszechstronny grafik, twórca m.in. wielu cykli ilustracyjnych do dzieł światowej i polskiej literatury, po wojnie kontynuował bogatą działalność artystyczną na emigracji.

Klocki są wykonane w technice drzeworytu sztorcowego, dla którego właściwym środkiem wyrazu pozostaje biała linia na ciemnym tle, uzyskana przy pomocy ryłca i noża graficznego. Po pokryciu farbą drukarską, z wypukłych i gładkich części lica przenoszona jest na papier, natomiast kształty zagłębionych w drewnie linii i płaszczyzn pozostają nieodbite, zostawiając ślad w naturalnym kolorze papieru. Wśród prac Stefana Mrożewskiego poświęconych tematyce religijnej znajduje się wizerunek Polonii, kobiecej personifikacji Polski. Scena główna opiera się na trójkącie, którego podstawę stanowi szeroko rozłożony płaszcz podtrzymywany przez Matkę Bożą, wyznaczającą wierzchołek kompozycji. Na nim leży Dzieciątko otoczone aureolą, a obok niego orzeł w koronie. Polonia ukazana na pierwszym planie, stoi na płaszczu z rękoma złożonymi w geście modlitwy, zwrócona w stronę Matki Bożej. W centrum tego układu gwiazda z długimi promieniami światła, wskazuje miejsce narodzenia Chrystusa. Postać Polonii zgodnie z tradycją to młoda kobieta w królewskich szatach z koroną na głowie. Scena główna poprzez symbolikę płaszcza wyraża obecną w dziejach narodu opiekę Matki Boskiej. To ona chroni Polskę przed zagrożeniami, ukazanymi tu w postaci kawalkady jeźdźców, w sposób nawiązujący bezpośrednio do wizji Dürera z cyklu Apokalipsa. Na ich czele pędzi kościotrup z podniesioną do góry kosą, siedzący na szkielecie zwierzęcia przypominającego osła. Za nim dwaj jeźdźcy na zwierzętach wyciągających z przemęczenia języki: nagi, otyły Mussolini z pękiem różg liktorskich w ręce, oraz cesarz Hirohito z zakrzywionym mieczem. Z tyłu w pościgu trójka jeźdźców na koniach, z godłami na piersiach: Wielkiej Brytanii, Rosji i Stanów Zjednoczonych.

Podobne satyryczne wizerunki przywódców faszystowskich spotykamy w innych drzeworytach wykonanych przez Stefana Mrożewskiego w czasie wojny. W katalogu wystawy zorganizowanej przez Bibliotekę Narodową w 2004 roku opublikowano dwie takie prace: *Hitler i śmierć* z 1942 r., kat. 268; *Satyra na Oś* (Hitler, Mussolini, Hirohito) z 1944 roku, kat. 296.

Marian Gucwa

WIZERUNKI WŁADYSŁAWA JAGIEŁŁY W ZBIORACH DZIAŁU RYCIN MNKI

Portrety królów polskich i książąt polskich „Series chronologica Ducum et Regum Polonorum a Lacho I. ad Augustum II”

Miedzioryt

Papier, 60,9 x 43,8 cm

Autor, Benoit Farjat (zm. 1720)

Wydawca, Domenicus de Rubeis

Edycja druga, Rzym po 1764

MNKi /GR/100